

AD 6. VRIJHEIDSBEPERKINGEN BIJ VRIJWILLIGE FORENSISCHE CLIËNTEN (ART. 8:9, 8:14, 8:15 EN 9:9 WVGZ)

Patiënten van een verslavingskliniek meldten zich bij de pvp met een klacht over vrijheidsbeperkingen. Nadat zij een schriftelijke waarschuwing kregen, werden goederen ingenomen of hun bezoek beperkt. De patiënten verbleven vrijwillig in de kliniek maar hadden een strafrechtelijk kader.

Er was hen vooraf geen schriftelijke beslissing uitgereikt en zij waren ook niet gewezen op de klacht-mogelijkheden en de mogelijkheid van ondersteuning van de pvp. De pvp doet melding en IGJ concludeert dat de gewraakte werkwijze in strijd is met art. 8:9 lid 3 en 8:14 lid 4 Wvggz. IGJ acht aan-passing van relevante protocollen en daaraan gekoppeld een implementatieplan een passende verbeteractie. Ook verwacht IGJ dat deskundigheidsbevordering op het gebied van de Wvggz een prominente plek heeft binnen bij- en nascholingstrajecten.

MEER LEZEN OVER DE OVERIGE SIGNALEN EN MELDINGEN?

Dat kan hier

De pvp heeft niet alleen de wettelijke taak om advies en bijstand te geven aan individuele cliënten, maar ook om melding te doen bij IGJ. De pvp zal een melding doen als sprake is van een tekortkoming in de structuur of uitvoering van de zorg die afbreuk doet aan de rechten van cliënten.

Als de pvp vermoedt dat er sprake is van zo'n tekortkoming, dan start hij een meldingsonderzoek. Tijdens de onderzoeksfase kan blijken dat er geen sprake is van een tekortkoming of dat een geconstateerde tekortkoming alsnog wordt weggenomen. Als na de onderzoeksfase echter nog steeds sprake is van een tekortkoming, zal de pvp deze tekortkoming melden aan IGJ.

De behandeling van een melding van de pvp door de IGJ neemt soms veel tijd in beslag. De inhoudelijke reactie van de IGJ is voor zowel de betreffende instelling als de pvp van belang.

Het is vervolgens aan IGJ om erop toe te zien dat een tekortkoming wordt weggenomen. In 2023 startten pvp'en in totaal **96** meldingsonderzoeken. Onderwerpen van onderzoek waren bijvoorbeeld de beëindiging van verplichte zorg, de huisregels en de klachtenprocedure. Op grond van meldingsonderzoeken (waarvan sommige al vóór 2023 werden gestart) werden in 2023 uiteindelijk 7 meldingen bij IGJ gedaan. Dat is 5 keer meer dan in 2022. Op 6 van die 7 meldingen reageerde IGJ nog in 2023 met een standpunt.

DE 7 MELDINGEN ZAGEN OP DE VOLGENDE 6 THEMA'S:

1. Schriftelijke mededeling bij interne overplaatsing (artikel 8:16 Wvggz, 2 keer)
2. Beslistermijnen klachtencommissie (artikel 10:5 Wvggz)
3. De mogelijkheid om verzet te organiseren (art. 8:9 Wvggz)
4. Geen registratie als Wvggz-accommodatie en beperkende maatregelen in huis- en beleidsregels
5. Huisregels met algeheel rookverbod en sancties op niet-naleving (art. 8:15 Wvggz)
6. Vrijheidsbeperkingen bij vrijwillig opgenomen forensische cliënten (art. 8:9, 8:14, 8:15 en 9:9 Wvggz)

AD 5. ALGEEHEL ROOKVERBOD MET SANCTIES OP NIET-NALEIVING (ART. 8:15 WVGZ)

In een verslavingskliniek was een algeheel rookverbod in de huisregels opgenomen, inclusief sancties op overtreding, zoals het verminderen van eerder opgebouwde vrijheden, het vernietigen van rookwaar en – bij vrijwillig opgenomen cliënten – eenzijdige beëindiging van de behandelingsovereenkomst.

In reactie op de melding van de pvp dat dit onder meer in strijd is met art. 8:15 Wvggz, stelt IGJ allereerst dat het doorvoeren van een algeheel rookverbod niet op een wettelijke verplichting berust. De Tabaks- en rookwarenwet en het Tabaks- en rookwarenbesluit laten ruimte voor het maken van uitzonderingen. IGJ verwijst naar een memo van de Nederlandse ggz[1], waarin ook staat dat de 'eigen kamer' van de cliënt kan worden aangemerkt als een 'ruimte waarin geen inbreuk mag worden gemaakt op de persoonlijke levenssfeer'. Dit is echter, aldus IGJ, geen dwingend recht en het is daar-om niet aan IGJ om te bepalen of de 'eigen kamer' als zodanig kan worden gekwalificeerd. IGJ stelt vast dat een algeheel rookverbod voor bepaalde cliënt(groep)en een verregaande inbreuk op hun rechten en vrijheden betekent, zoals het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer (art. 8 EVRM en art. 10 Grondwet) en het zelfbeschikingsrecht (art. 11 Grondwet) en dat zo'n inbreuk dus redelijk en proportioneel moet zijn. Dat vloeit ook voort uit de plicht tot het aanbieden van goede zorg als bedoeld in art. 2 lid 2 sub c Wkkgz. In dit geval is deze belangenafweging mogelijk niet voldoende gemaakt en wordt een strikter beleid gevoerd dan op grond van de wet verplicht is.

Wel kunnen met vrijwillig opgenomen cliënten individuele afspraken over niet-roken worden gemaakt. Sancties zijn echter niet toegestaan. Die zijn in strijd met:

- a. art. 8:15 lid 1 Wvggz (de eisen waaraan huisregels moeten voldoen);
- b. de KNMG richtlijn 'Niet aangaan of Beëindiging van de geneeskundige behandelingsovereenkomst';
- c. art. 7:460 BW (eenzijdige beëindiging van de behandelovereenkomst).

Los van de huisregels mag een onvrijwillig opgenomen cliënt het roken alleen worden verboden als er sprake is van een (aanzienlijk) risico op ernstig nadeel en als aan de overige eisen voor het toepassen van verplichte zorg is voldaan, aldus IGJ. De betreffende instelling krijgt 3 maanden de tijd om aanpassingen te realiseren. De sancties moeten per direct uit de huisregels worden verwijderd.

[1] Zie Rookvrije ggz en het juridisch kader (denederlandseggz.nl)

